

ligden betreft.
door de uitge-
n voor zwijnen
met blinden
gedachte, dat
an. God heeft
onthield; en
zaak praten?
uren, dat hem
dan zullen ze
r anders heeft

dezen grond
als zouden ze
unnen immers
zijn. Wel kan
h hoogmoedig
geeft zoolang
enbaard heeft.
in zijn eelgen
van bitterheid

van den hoog-
en laten durft
p eigen gezag,
oor gegeven is.
sonde van den
lijk gesproken
op wat Hij in
openbaringen
boven anderen
et is de derde
hoogmoed, dat
openbaringen
ift heeft; wijst
wat de Schrift
ben, dan durft
het beter dan
autoriteit van
ling. Maar dat
K. S.

gen-conferentie
ig voor onder-
robleem": kerk
e zaak de uit-
is blad mogen
e dan eens met
s in den vorm
we een ge-
nder den titel:
er is de heer
ruijter, Sassen-
ure de kennis-
we ons niet,
assenheim een
er Oxford-groep
zelfs de vraag,
van kerkelijke
ep schuilt, wel
daarom achten
i gelukkig ver-
ouden en geeft
K. S.

Theol. School
ormatie"-num-
pendentie", blz.
vangen, en den
ken dank. Nog
an de 23e, 29e
met de moge-
pendentie" over
vrij alsnog te
nij zou kunnen
ers. K. S.

KUNST

an de Kaai. —
rn.

i dorpsvertel-
n het literaire
vorige eeuw
lijk is daaraan
die door zijn
Betuwsch dia-
n.

in de eerste
lding van het
verheerlijking
romantische
een oord van
weer in het
r de kijk der
rjn anders ge-
rde werkelijk-
nitenmenschen
niet zoo arge-
l. Het leven in
entra, had den
dan zijn stede-
vend verkeer

op het wijde land, onder open luchten, had zijn leven niet aanlokkelijker gemaakt, dan dat van den harden werker in de stad. Integendeel, de moderne streekroman of het verhaal van het land, gaven het beeld van een voortdurenden, harden strijd om het bestaan van geestelijk dikwijls zeer beperkte menschen. Het slechte bleek evengoed in den boer te kunnen fierer, als het onkruid op zijn land.

De lezer vraagt dan ook niet meer naar de sulkeren figuren uit de oude dorpsvertelling, maar wil de wisselwerking leeren kennen tusschen den mensch en zijn geboortegrond. Zij wil zien hoe het komt, dat de personen uit een bepaalde streek zijn, zooals ze zijn.

Het boek — zijn eerste? — dat Jan Breunese schreef over het leven in een Zeeuwsch zee-dorp, houdt het midden tusschen een ouderwetsche en een moderne dorpsvertelling. Geen oogenblik doet de schrijver moeite, de menschen beter te maken dan ze zijn, erg idyllisch is het leven in dit dorp daar niet. Maar aan den anderen kant geeft hij evenmin een diepen blik in het binnenste van zijn menschen, het verhaal is te vlak, er gebeurt te veel en toch gebeurt er eigenlijk niets in, dat de dorpsfeer typisch karakteriseert.

De malaise heeft ook het visschersdorp in zijn greep, maar dat is niet de oorzaak, dat we niets komen te weten van het leven der mosselweekers en handelaars. Af en toe licht de schrijver een puntje van den sluier op en vernemen we iets van het ongeregelde leven van verschillende der mannen in Antwerpen. Van de zee of Schelde bemerkten we totaal niets. Er staan den heelen dag mannen op de kaai, maar hun oogen zijn gericht naar het dorp, hun ooren zijn gespitst op het luisteren naar schandaaltjes, kletspraatjes en achterklap. Het voornaamste wat een nieuw gemeenteraadslid kan doen, is te zorgen, dat er een nieuwe, stevige bank komt te staan op de kaai en de raad gaat dadelijk met het voorstel mee, blijkbaar inziende dat hier een groot gemeente-belang gediend wordt.

Is het uiterlijke leven, het milieu, van geringe betekenis voor het verhaal, het innerlijk der menschen wordt ook niet scherp belicht. Het zijn allemaal kerkische menschen, maar bij uitzondering blijkt er ook geloof aanwezig te zijn. De grootste lasteraars, drinkebroers en vloekers zijn trouwe kerkgangers. Soms slechts krijgt men het gevoel, dat de schrijver het geestelijke leven dier dorpen en visschers wil teekenen als dood geloof. Maar dan vraagt men zich toch af, of er dan in het geheel geen bezit van christelijk geloof en leven in het dorp aanwezig is, zoodat een man als de „vrome“, ouderling-raadslid, Steven, de algemeene achting kan blijven genieten. Is hier niet heel erg gegeneraliseerd, waardoor een in Zeeland voorkomende mentaliteit een vast kenmerk wordt? Hoeveel zijn we met een dergelijke beschrijving af komen te staan van den idealen buitenman van Cremer!

Tegenover de groote meerderheid stelt de schrijver enkele figuren, die anders, beter zijn. Joost, valsch van diefstal beschuldigd, blijkt een flinke korel te zijn, maar hij komt niet genoeg uit, evenals zijn moeder, van wie maar heel weinig gezegd wordt, maar die de gaafste figuur is uit het boek. Jaap van Arie, de tegenspeler van Joost, is karicaatuaal slecht. Hij is een soort incarnatie van alle dorpsdondengden, maar te weinig als echt mensch gezien, om zijn gevangenneming als noodzakelijk slot van het boek te motiveeren.

Als men van een hoofdpersoon wil spreken, dan is dit Bosman, de schoenmaker, kerkeraadslid en later gemeenteraadslid voor de mannen van de kaai. Ook zijn karakterteekening is niet sterk. Aanvankelijk lijkt hij een figuur, zoo als er in sommige plaatsen voorkomen, die zich er voor leent wegens een misplaatst gevoel van geestigheid of uit gebrek aan verantwoordelijkheidsgevoel, kandidaat te worden voor den gemeenteraad. Later blijkt echter, dat en de jongens die hem naar voren schuiven en de schoenmaker zelf, achter een zekere lachhartigheid een dieper ernst bezitten.

Bosman ontpopt zich ten slotte als een waar christen, een ernstig burger, aan wien de belangen van anderen gerust kunnen worden toevertrouwd, maar die door aanleg beter geschikt is voor een ambt in de kerk, dan in het publieke leven. Zijn besluit „ik blaaf bie me ambt in de kerke, want twee ambten 'elike is niks“, — de laatste zin van het boek — is geheel gerechtvaardigd, door wat van hem verteld wordt.

Het verhaal is niet geheel geslaagd, omdat het eenheid mist. De schrijver bepaalt zich niet tot één geschiedenis, waarin de optredende personen allen een rol spelen, maar tracht door afzonderlijke tafereeltjes, deels ernstig, deels komisch, een beeld te geven van het leven in het dorp en speciaal van de mannen aan de kaai. Daardoor komt geen enkele figuur volkomen tot zijn recht, hoewel uit verschillende gedeelten blijkt, dat de schrijver veel meer kon geven dan hij deed. Hij heeft het zich te gemakkelijk gemaakt. Hij heeft stellig oog voor het komische maar overdrijft daarin — zoodat de politiemans uit Dik Trom lijkt weggelopen — hij weet de tragedie in het leven wel te beschrijven, maar blijft te veel aan den buitenkant. Zijn personen zijn nu meer typen, dan echte menschen.

Wanneer Breunese zich eens meer gaat concentreeren op één geval, en hij dat rustig laat bezinken, zal hij gemakkelijk dit boek kunnen overtreffen.

„Mannen van de Kaai“, is de beschrijving van het dorpsche leven door een lichtig verteller, die ernst en humor weet te mengen tot een aardig geheel.

Gron.

H. S.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Rationalisatie en Mechanisatie.

V.

Het in de Tweede Kamer gevoerde werkloosheidsdebat geeft ons aanleiding om op een enkel onderdeel van de in deze artikelenreeks behandelde onderwerpen, terug te komen.

Zeer merkwaardig was namelijk de rede van het R-K Kamerlid Kuiper. „De structurele ontwikkeling in de laatste decennia“, aldus de spreker (we citeren het persverslag) „ligt niet alleen in de handelspolitiek, maar ook op technologisch gebied. Er is geen grond om aan te nemen, dat de mechanisatie haar hoogtepunt heeft bereikt. Het is niet mogelijk om de wijzers der klok terug te zetten. Men moet de gevolgen der technische ontwikkeling nu eenmaal op den koop nemen, willen de productiekosten niet boven het buitenlandsche peil uitgaan. Daaruit volgt echter ook, dat met de toeneming der industrialisatie ook de mechanisatie en haar gevolgen zullen toenemen“.

„Bij de industrialisatie, opgezet ter bestrijding van de werkloosheid, gaat dus de mechanisatie als belemmerende factor samen. In ons land moet volgens een niet gepubliceerd deskundigen-rapport, de werkloosheid voor ten minste 60 pct. worden toegeschreven aan de ontwikkeling der techniek. Daarom legt het adres van het R-K. Werkliedenverbond den nadruk op verkorting van den arbeidsduur en arbeidsspreiding. De arbeidstijd zal moeten worden vermindert, naar rato van het percentage der werklozen, dat aan technische oorzaken is toe te schrijven“.

„Als bezwaar tegen de verkorting van den arbeidstijd wordt de zware kapitaalsinvesteering in verschillende industrieën aangevoerd. Dit bezwaar is gegrond. De verkorting van den arbeidstijd moet dan ook gedifferentieerd worden. Voor de kapitaal-intensieve industrieën zou het meer-ploegenstelsel of de wandelweek moeten worden toegepast“.

En verder vroeg dit Kamerlid ook „waarom men (de regeering!) niet wil denken aan een autarkischen opbouw der volkshuishouding“. (Alle spat. van ons.)

Deze woorden karakteriseeren duidelijk den huidige wantoestand. Dat we wat minder luid juichen over den „zegen der rationalisatie en mechanisatie“! En erkennen, dat we, mede door de werking dezer factoren, uiterst moeilijke tijden beleven.

De aangehaalde woorden van den heer Kuiper drukken een zeker fatalisme uit. „Er is nu eenmaal niet aan te ontkomen“. De bedrijven móeten rationaliseeren, anders kunnen ze hun poorten wel sluiten. Die rationalisatie stoot arbeiders uit. Compensatie is er niet. Dan maar veertigjarige werkweek, of het ploegenstelsel, of de „wandelweek“ (laten we toch dergelijke euphemistische uitdrukkingen bannen; de werkelijkheid is te verschrikkelijk). Alsof die 40-urige arbeidsweek ook maar iets helpen zou. Grijpen wij naar een onverdacht getuige: het boekje van Dr Gojko Grdijic, de vorige maal reeds genoemd. Vurig vertolker der rationalisatiegedachte; vurig aanhanger der compensatietheorie!

Genoemde schrijver bespreekt o.m. de vraag of de (door de mechanisatie veroorzaakte) werkloosheid met behulp der „verkorte arbeidsweek“ bestreden kan worden. En hij antwoordt daarop met een krachtig neen.

Want, luidt de redeneering, de invoering der veertigjarige arbeidsweek beteekent, hoe men deze ook toe wil passen, altijd een verhooging der kosten. De rationalisatie bedoelt echter den kostprijs te verlagen; haar werking zou dus gedeeltelijk weer teniet gedaan worden. De ondernemingen zullen (bij invoering) dienengevolge naar methodes zoeken, die het hen mogelijk maken om arbeiders te ontslaan. „Zoo komt men“, oordeelt Grdijic, tot de paradox, dat rationalisatie verkorting van den arbeidstijd tengevolge heeft, en deze weer rationalisatie, enzovoorts tot in het oneindige toe“. Deze conclusie, zegt hij verder, is ook door het „Internationale Arbeidsbureau te Genève“ aangenomen, daar dit bewees, dat de invoering van den achturigen arbeidsdag na den oorlog, voor vele ondernemingen

een reden is geweest om hun bedrijven te rationaliseeren. (Rapport: „De sociale gevolgen der rationalisatie“, 1932, pg. 10. Deze opmerking moge ook den redacteur van „De Opbouw“, die het verband tusschen werktijdverkorting en rationalisatie ontkende, en Mr Colenbrander, die eveneens de invoering van een korteren arbeidstijd aanbeveelt als middel tot bestrijding der werkloosheid, in deze kwestie tot antwoord dienen. Inderdaad kan het genoemde verband herhaaldelijk geconstateerd worden.)

Het is o.i. noodzakelijk, dat de bezwaren tegen de 40-urige arbeidsweek (die veel meer omvatten dan de kostprijsverhoging en de reacties, welke daarvan het gevolg zijn) in dezen tijd volle aandacht hebben. Want de beoordeelaar ontkomt niet aan den indruk, dat de eisch tot harer invoering voor alles een politieke eisch is. Bij de propaganda worden de grieven tegen het huidige mechanische productiesysteem breed uitgemeten, maar de woordvoerders willen niet erkennen, dat de vervulling hunner eischen een sterken prikkel voor verdere mechanisatie vormt. Of is het de bedoeling om dat te verbieden? Moeten de maatregelen, die den kostprijs der goederen verhoogen, gevolgd worden door besluiten, die een verbod tot verlaging daarvan inhouden? Of beteekent die mechanisatie nu opeens geen verlaging?

Mr Colenbrander meent dat de Overheid soms inderdaad moet ingrijpen: Te snelle mechanisatie „kan voor haar aanleiding zijn“ (A.-R. Staatsk., 4de kwartaal 1937, pg. 431) om „leiding te geven aan het tempo“, waarmee de mechanisatie ingevoerd wordt. De schrijver laat met dit oordeel duidelijk zien, dat het door hem behandelde vraagstuk veel ingewikkelder is dan de aanvang van zijn artikel zou doen vermoeden.

Het ware ons daarom liever, dat het pleidooi voor de 40-urige arbeidsweek, en de erkenning van de noodzakelijkheid tot het nemen van wettelijke maatregelen tegen mechanisatie (in bepaalde gevallen), gevolgd werd door de erkenning, dat de invloed der rationalisatie op den kostprijs der voortgebrachte goederen, en vooral ook op het „levenspeil“ der bevolking de resultante is van een aantal factoren, die in verschillende, en soms tegengestelde, richtingen werken. Dat het technische systeem van den tegenwoordigen tijd tot defensieve maatregelen dwingt. Dat we langzaam maar zeker (en niet zoo heel langzaam) gaan naar een „economie dirigée“, naar een door den Staat beheerscht oconomisch leven. Dat het met de „compensatie“ op het oogenblik totaal mis is. Niet (alleen) omdat we in een periode van „laagconjunctuur“ leven, maar (ook) omdat de technische evolutie een der oorzaken van die laagconjunctuur is.

Het reeds genoemde boekje van Grdijic (Rationalisierung, Arbeitslosigkeit und Arbeitszeitverkürzung), dat ons tijdens het schrijven dezer artikelen in handen kwam, is, hoewel de schrijver het als een krachtige verdediging der „voortdurende rationalisatie“ bedoelt, wel geschikt om bezinning te wekken.

Ook deze auteur wijst erop dat de gunstige ontwikkeling van het oconomische leven in het verleden, niet alleen aan de „mechanisatie“ te danken is, maar dat allerlei factoren daarop invloed hebben uitgeoefend. Daartoe rekent ook hij het nuttige gebruik van afvalstoffen in de chemische industrie. („Honderdduizenden hebben op deze wijze arbeid en brood verkregen“). Verder de verovering van exportmarkten, de talrijke uitvindingen op het gebied der werkstoffen: factoren, die ook wij in deze serie noemden, en die met vele te vermelden zijn, b.v. de (kunstmatige) expansie van het credietwezen, waarover trouwens Grdijic later goede opmerkingen maakt. We herhalen: het is verkeerd om uit dat complex één enkele factor te isoleeren, en deze als basis te nemen voor berekeningen; het is noodig om rekening te houden met het zeer samengestelde karakter van ieder der genoemde factoren zelf.

We kunnen nu niet het gansche betoog van den genoemden auteur volgen, hoewel de bespreking van een aantal zijner stellingen zeer aanlokt. Zoo b.v. het betoog, dat de rationalisaties meestal periodieke golfbewegingen zijn, „zoodat alle bedrijven ongeveer denzelfden amortisatiegraad zullen hebben op het oogenblik, dat zij hun installaties moeten vernieuwen: een graad, die volgens den schrijver praktisch volledige amortisatie beteekent. En verder de redeneering, dat de rationalisatie geen veranderingen bij het kapitaal te voorschijn roept, die de compensatie „van deze zijde“ zouden verhinderen. Beide stellingen zijn, zooals we in de voorgaande artikelen hebben willen uiteenzetten, door de feiten van den tegenwoordigen tijd omvergeworpen. En daarmede is een belangrijke steun aan Grdijics overigens zeer verdienstelijke verdediging der compensatietheorie ontvallen.

Het meest echter interesseert ons nu het hoofdstuk „Fehlrationalisierung“ in het genoemde boekje. Niet alleen om den inhoud, vooral ook

1) Natuurlijk niet bij het C. N. V., dat in de eerste plaats van „politieke eischen“ niets moet hebben, en verder ook inzake de 40-urige arbeidsweek een zeer voorzichtige oordeel heeft.

om den titel. Want dit begrip: „mislukte rationalisatie” is een tegenstrijdigheid in zichzelf. Het gebruik daarvan toont hoe gemakkelijk het zich de verdedigers der „rationalisatie-leer” soms maken. Toonen de feiten duidelijk, dat een bijzondere ontwikkeling der techniek groote schade aan het maatschappelijk leven toebrengt, dan antwoorden zij onmiddellijk, dat het hier niet oeconomische of technische fouten zijn, die de ellende toebrengen; maar echt-menschelijke. „Niet de ondernemer als oekonom maakte fouten, maar als mensch handelde hij verkeerd”. (Grdijc).

Ons ontgaat de zin dezer onderscheidingen. De aandacht, die deskundigen als de genoemde schrijver aan de „Fehlrationalisierung” schenken, bewijst ten volle dat het rationalisatieproces groote gevaren voor het maatschappelijk leven kan vormen. En daar gaat het ons om.

Wanneer dus de stelling geponeerd wordt, dat „doeltreffende rationalisatie” het levenspeil verhoogt, dan moet het antwoord hierop luiden: de tusschen aanhalingsteekens geplaatste uitdrukking is een pleonasme; het oordeel zelf een tautologie. Wordt verkondigd, dat „mislukte rationalisatie” de maatschappij verarmt, dan geldt ten aanzien van deze uitspraak hetzelfde oordeel. Met dit verschil, dat de nu aangehaalde uitdrukking een contradictio in terminis is.

Het feit echter, dat menschen als Grdijc deze onderscheidingen maken, sterkt ons in de meening, dat de door Mr. Colenbrander geformuleerde stelling: „Om het tegenwoordige levenspeil te kunnen behouden of nog meer te kunnen verhoogen, is o.m. voortdurende rationalisatie noodig, ten einde den kostprijs te drukken en daardoor de productie en den afzet te stimuleeren” betwistbaar is.

We vinden overigens in het hoofdstuk „Fehlrationalisierung” een aantal argumenten terug, die in deze serie artikelen naar voren gebracht zijn. O.m. ook het oordeel, dat de cijfers omtrent de toename van het aantal tewerkgestelden na den oorlog („ondanks de rationalisatie”) met groote voorzichtigheid gehanteerd moeten worden. „Het herstel van het oconomisch leven, en de vervanging van de gedurende den oorlog verloren gegane goederen van beperkten levensduur (handelingen, die veel arbeidskrachten eischen), dus de behoeften, die toen gedekt moesten worden, waren eenmalig, zoodat de sterke vraag naar arbeidskrachten slechts voor een korten tijd gold. Zij kon in geen enkel opzicht de rationalisatie-maatregelen rechtvaardigen, die immers genomen waren in de veronderstelling, dat de opleving zeer lang zou duren”.

Eenzelfde verschijnsel kon trouwens hier en in andere landen ook „na de crisis” (na de devaluatie) opgemerkt worden. Vooral ook daar waar groote hoeveelheden overheidsgeeld in circulatie gebracht werden. Want er was langzamerhand, door „onderconsumptie”, een tekort aan goederen ontstaan, dat snel aangevuld werd, hetzij door aantasting van reserves, hetzij „op credit”, hetzij met behulp van door de overheid beschikbaar gesteld geld.

Zoowel het werkloosheidsdebat in de Tweede Kamer, als het boekje van Grdijc, waren aanleiding om het slotwoord nog een week uit te stellen. Dit bewaren we dus voor den volgende keer.

A. B. t. B.

UIT DE HISTORIE

Dr A. Kuyper Sr over de bevoegdheid der meerdere vergaderingen.

III.

Voor het leeren kennen van het karakter en de bevoegdheid der meerdere vergaderingen is het van het grootste belang te letten op de wijze waarop die vergaderingen worden samengesteld. Wie komen ter meerdere vergadering? In wat voor kwaliteit komen zij? Met welke macht zijn ze bekleed? enz. enz.

Ook op deze vragen heeft Dr Kuyper klaar, beslist, ondubbelzinnig antwoord gegeven.

We laten hier volgen een artikel, geschreven in Juni 1887 („De Heraut” no. 494), toen weldra het Synodale Convent van 28 Juni 1887 zou worden gehouden. Op dat Convent moest het onderling verband tusschen de vrijgemaakte Kerken geregeld worden, om dat verband in werking te laten treden.

Het spreekt wel vanzelf, dat niemand op het Synodale Convent als Afgevaardigde van een Kerkeraad of ook als Gedeputeerde van een Classis kan worden toegelaten, tenzij hij zijn Lastbrief en Instructie kunne vertoonen.

Dit is een uiterst gewichtig punt, en waar men, om teleurstelling te voorkomen, wel op letten mag, want al gold het den besten broeder, men zou hem niet mogen toelaten, zoo hij niet gelast was.

In dit ééne toch, of men gelast of niet gelast verschijnt, gaapt heel de breede kloof tusschen de Gereformeerde kerkregering en de Hierarchie.

Als ge daar zit in een Synodaal Convent, waaraan ontleent ge dan het recht om daar te zitten, uw bevoegdheid om daar te adviseeren en uw macht om mee te besluiten?

Denk die vraag eens wel in.

En dan moet ge toestemmen: Niet aan uzelfen persoonlijk. Dan toch kon een ieder er komen.

Ook niet aan uw belijdenis. Want dan had daar ieder belijder toegang.

Ook niet aan uw ambt. Immers dan zou elk ambtsdrager dit recht evenals gij bezitten¹⁾.

Neen, ook krachtens uw ambt zit ge op het Synodaal Convent niet.

Wel zit ge krachtens uw ambt in den Kerkeraad. Ieder, die in het ambt bevestigd is, klopt aan de deur van den Kerkeraad aan en moet binnengelaten worden en zitting ontvangen.

Dat vloeit uit het ambt.

Maar zoo is het op een Synode of een Synodaal Convent niet.

Daar moet ge dus door een andere macht binnengeleid worden.

Vraag: Door welke macht?

En dan luidt het antwoord: door een kerk.

Het Convent of ook de Synode is: eene samenkomst niet van personen, maar van kerken.

Daarom zou de Synode eigenlijk dan eerst recht Synode zijn, zoo ge al de kerken zelve saam kondt brengen.

Nu dit echter niet gaat, en ge onmogelijk zelfs alle Kerkeraaden in hun geheel, groepsge wijze, in een lokaal saam kunt voegen, is door onze vaders geoordeeld, dat elke kerk zich zou laten vertegenwoordigen.

Een Synode is dus een saamvergadering van mannen, die elk of paarsgewijze hun plaatselijke kerk of kerken representeren; en een ieder, die daar verschijnt, is al wat hij op dat Convent is, alleen door de zending en machtiging van zijn kerk.

Hij komt er niet als bestuurder over de kerk, maar als boodschapper of gezant van een kerk, en de oorspronkelijke macht en bevoegdheid om te besluiten rust niet in hem persoonlijk, maar in zijn kerk.

Niet hij heeft die macht, maar zijn kerk, en hij kan dus op het Synodaal Convent geen macht hoegenaamd uitoefenen, tenzij zijn kerk die eerst op hem legge, hem daarmee bekleede en hem daarvan voorzie.

Laat zijn kerk hem los, dan is hij weer machteloos, en alleen zoolang zijn kerk hem die macht schenkt en verleent en laat, heeft hij macht. En of hij nu Dominie of Ouderling of Diaken is, dat is al om het even.

Niemand, hoog of laag, is op het Convent of op een Synode iets, dan door de kerk die hem zendt, volmachtigt en instrueert.

Dit stuk heet een Credentie-brief of volmacht, en om te laten zien, hoe men dit vroeger deed, laschen we hier een enkelen van de vele voorhanden Credentie-brieven in.

Kuyper laat dan afdrukken een credentiebrief, die gediend heeft voor de Synode van Dordrecht in 1574 en afgegeven werd door de toenmalige Classis van Voorne, Putten en Overflakkee. We nemen die niet over omdat Kuyper zijn concept-credentie-brief, die hieronder volgt, geheel aan den Flakkeesch heeft ontleend.

De volgende opmerkingen knoopt Kuyper aan den credentie-brief vast:

Hieruit ziet men hoe streng onze vaders dit namen. Ze schreven niet maar: Dezen en dien persoon zenden we u. Neen, er werd uitdrukkelijk in vermeld, dat zij hem zijn macht en bevoegdheid gaven. Voorts werd deze bevoegdheid omschreven, en verklaard, dat alle kerken als tegenwoordig zouden zijn. En eindelijk wat alles zegt, er werd niet verklaard, dat men vanzelf aan de besluiten gebonden zou zijn, maar beloofd, dat men ze voor bondig zou houden: edoch onder het uitdrukkelijk voorbehoud: voor zoover dit den Woorde Gods conform zou zijn.

Vier punten dus: 1e. het noemen van den gezonden persoon; 2e. de verklaring dat men hem volmachtigt; 3e. de belofte om de besluiten voor bondig te houden; en 4e. het stellen van een grens, dat alle besluit ter zij zou worden gelegd, dat niet den Woorde Gods conform mocht zijn.

In het volgende nummer van „De Heraut” (No. 495, 19 Juni 1887) komt Kuyper nog eens op de kwestie van den credentie-brief terug. Hij brengt den Flakkeesch brief uit de „barbaarsche toenmalige spelling” in het huidige Nederlandsch over en voegt er dit aan toe:

Indien men nu dezen Credentiebrief aandachtig en opmerkzaam naleest, zal men er uit zien, hoe men hierin al de beginselen van Gereformeerd kerkrecht, gelijk die ook door De Heraut nu al deze jaren verdedigd zijn, één voor één en nauwkeurig terugvindt.

Er blijkt toch uit:

1o. Dat een Synode voor onze vaders was eene saamvergadering, niet van personen, maar van kerken; immers er staat: alsof al onze kerken, elk in 't bijzonder, daar tegenwoordig waren.

2o. Dat de Synode uit zich zelve geen zier macht bezat; noch ook haar leden eenige autoriteit hadden uit zich zelve; immers alle autoriteit wordt hun gegeven.

3o. Dat de leden der Synode en de Synode zelve deze macht en autoriteit ontvingen van de kerken. Immers er staat: Wij geven hun die macht en autoriteit.

4o. Dat de leden der Synode eene instructie ontvingen van de kerken, die hen zonden; en dat

1) Onderstreeping hier en verder van mij. — C. V.

ze aan deze instructie gebonden waren. Immers zo zeggen: Van onzentwege en in onzen naam.

5o. Dat de leden der Synode een generale macht, om te besluiten zonder ruggespraak, alleen ontvingen op grond van de wetenschap, dat zij volgen zouden: 1o. Gods Woord en 2o. de zuivere gereformeerde beginselen van kerkrecht. Alleen op dien grond ontvingen ze macht om te handelen en te concluderen.

En 6o. dat zij niet in independentistische zin naar willekeur hunne onderwerping aan de Synodale besluiten konden weigeren of geven, maar dat zij den drang om zich hiernaar te voegen ontvingen uit Gods Woord en de verplichting om hiernaar te leven, zelve afleiden, niet uit een synodale macht over hen, maar alleen uit het ook haar gegeven gebod om alzoo te handelen.

Het is daarom zeer zaak, dat ook nu de Credentie-brieven in al deze beginselen zuiver loopen.

Men zou er b.v. ongeveer alzoo in schrijven kunnen:

CREDENTIEBRIEF.

Genade en Vrede van God den Vader door Jezus Christus. Amen!

Wij kunnen, zeer geliefde Broederen in den Heeret — God onzen Vader niet ootmoedig genoeg prijzen en danken voor Zijn groote ontferming, ons in Christus Zijn leven Zoon bewezen, door Wiens bloed Hij alleen Zijn Kerke verlost heeft en om Wiens kruisverdienste alleen Hij haar nog genadelijk aanziet, dat Hij ook nu wederom Zijne Kerken in deze landen begonnen is van het ondraaglijke juk en de tyrannie der nieuw opgekomen Hierarchie te bevrijden.

Dit blijkt ook thans weer, nu Hij Zijne Dienaren geeft saam te komen, opdat Hij hun (immers door de macht en onder de leiding Zijns Heiligen Geestes), geve te verhandelen, hetgeen tot de Reformatie Zijner Kerken dienstbaar zal blijken.

Waarom ook wij, in den Naam des Heeren saamgekomen zijnde, en als voor Zijn aangezicht overwogen hebbende, wat in deze uwe samenkomst behoorde voorgesteld te worden, alsook wie de bekwaamste personen zouden zijn, om van onzentwege en in ons aller naam met de broederen te handelen, u hiermee zenden onze zeer waarde broederen:

(de namen in te vullen.)

Aan welke onze broederen wij „hiermede volmacht en autoriteit geven, om met u te handelen en te besluiten in alle kerkelijke zaken; zoowel in hetgeen zij van ons, volgens hunne van onzentwege uitgereikte instructie in last hebben, als in hetgeen door andere Gedeputeerden, namens hunne Kerken, zal worden voorgesteld.

En voor zooverre wij staan in de wetenschap, dat zij (en immers met hen, uwe gansche vergadering) in zaken des Geloofs alleen Gods Woord, en in de ordening der Kerken, de kerkrechtelijke beginselen onzer aloude Gereformeerde Kerken, gelijk die uit den Woorde Gods zijn afgeleid, tot eenig richtsnoer zullen nemen, aarzelen we niet, onder dit verband, aan deze onze Gedeputeerden zoodanige autoriteit te geven, even alsof onze geheele Kerk (al de Kerken in onze Classis zelve) in uw midden tegenwoordig ware(n).

En hiermede bidden wij den Vader van onzen Heere Jezus Christus, dat Hij u, zeer geliefde Broederen, met Zijnen Heiligen Geest bijsta en alzoo in uwe vergadering voorzitte, dat al uwe besluiten strekken mogen tot opbouw van Zijn Kerken, tot afbreuk van alle tyrannie, waaronder Zijn Kerken nog veelzins gebogen gaan, en tot vertroosting van Zijn arm, verdrukt volk!

Weest den Heere bevolen.

Gegeven in onze vergadering op last en onder het zegel onzer (van de) Kerk (en) (onzer Classis), den ... Juni 1887.

Nog weer van een andere zijde wordt het karakter der meerdere vergaderingen belicht door enkele opmerkingen van Dr Kuyper, zooals hij die maakte in een polemiek met den bekenden (toen nog Chr. Geref.) Ds J. H. Donner. Het ging over de vraag of er hogere „besturen” konden zijn volgens de gereformeerde opvatting van het recht der kerken. („De Heraut” No. 497).

Met ingenomenheid komen we nogmaals terug op wat J. H. D. in het Chr. Weekbl. over de Gereformeerde Kerkregering schrijft.

Volkomen en van heeler harte en onbewimpeld stemt hij toe, dat een soort Besturen zooals het Synodaal genootschap invoerde, ongereformeerd zijn en door Gods Woord worden gewraakt.

Hierover, zoo roept hij uit, zijn alle Gereformeerden het eens, en zij zeggen allen uit één mond: „Weg met zulk een Hierarchie in de kerk, waar Jezus Christus het eenige Hoofd is en Zijn Woord alleen heerschen mag!”

Slechts oppert hij nog eene bedenking en vraagt of dit nu behoort te belletten, dat men de hogere of meerdere vergadering der kerken, die in Classis en Synode saamkomen, den titel van Besturen gunne...

Mogen we daarom op even bezadigden en broederlijken toon dan J. H. D., in wien elk lezer onzen vriend Donner herkent, op zijn vraag het volgende in overweging aanbieden.

1o. Een Kerkeraadsvergadering staat niet op één lijn met een Classicale en Synodale. Ze is van andere natuur.

Het verschil tusschen beide ligt hierin, dat de Kerkeraad niet is de geconcentreerde kerk, maar een college van over de plaatselijke kerk door den Koning der Kerk aangestelde ambtsdragers.

Aan deze ambtsdragers gaf de Koning der Kerk besturende last en macht, en zij vormen in hun college dus metterdaad een bestuur.

Daarentegen berust de macht en de autoriteit, waarmee de vergaderden in een Synode handelen, volstrekt niet daarop, dat deze Synodale leden, in onderscheiding van hun medebroederen, door den Koning met enige macht bekleed zijn, maar uitsluitend hierop, dat ze opkomen als representanten der kerken.

De Credentie-brief dield.

2o. De Monarchie in die rein en die het hebben.

Dit nu met de me.

3o. Hier „meerde nooit van over enke vloet nie opperste h

het lid of geheel, vo Koning.

4o. Wil vergaderen zichzelf wezen. M dit niet a

Was er naam „Be bruik gen

Maar ni tegen onz

nog voort in overdr „meerdere naam „Be

nu stuit vriendelijk dwingen maar ons

veel kwat Er komt H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.

H.